

Den tolerante og trøstende kirke

Refleksjoner etter Utøya-tragedien

Fra bibelhelg i regi av Nord-Hålogaland lokallag av FBB, Tromsø 22. oktober 2011

Av Jan Bygstad (prest i DELK Bergen)

Vi er samlet til en time der vi skal stanse opp og overveie noe av det som har rørt seg hos oss både som nasjon og som troende etter 22. juli, og vi ber om nåde til å få tale rett om disse tingene. Kanskje noen av dere er i den situasjon at dere kjenner, eller sågar er i slekt med noen som har vært direkte berørt av dette forferdelige som rammet landet vårt denne dagen, og derfor på en særlig måte har kjent det nødvendig å få en viss åndelig avklaring rundt det som skjedde. Må Herren gi nåde og hjelp til dette:

Herre, send din gode Hellige Ånd og gi oss å stå for dine øyne i sannheten. Amen.

For svært mange av dere var det antagelig på samme måte som for undertegnede da vi hørte ryktet om bombeeksplosjonen i Oslo fredag ettermiddag 22. juli: Det første vi gjorde var å skru på fjernsynsapparatet for å følge med. Det ble noen døgn der vi med økende forferdelse ble vitne til massedrap og ondskap. Og det gjelder vel oss alle at forferdelsen etter hvert gikk over i nummenhet, for deretter å levne oss med de mange spørsmål i møte med noe som virket så ubegripelig. Og vi trenger å ettertenke både hva som skjedde og de reaksjonene en har kunnet være vitne til på ulike nivåer i samfunnet. Ikke minst er det nødvendig å overveie kirkens rolle og opptreden i denne situasjonen.

Det første vi må peke på når det gjelder terroraksjonen 22. juli, er den rolle ideologiene ser ut til å kunne spille, ikke bare rent historisk men også i det enkelte menneskes liv. I historisk perspektiv ser det ut til at mennesker aldri får seg til å gjøre så meget ondt som når de tror seg å handle i "den gode saks" tjeneste. Det er nettopp i innbilning om at man kjemper for et eller annet godt mål at de frykteligste handlinger har vært gjort. Dette ser vi eksempelvis i kommunismen: Stalin og Mao er antagelig ansvarlige for å ha tatt livet av over 100 mill. mennesker, alt i kampen for samfunnsmessige utopier. En kjempet for et mål som man på grunn av ideologien var overbevist om var godt, men ble onde og gjorde ondt. Noe av det samme kan sies om de som var overbeviste nazister, eller om middelalderens inkvisisjon. De kjempet for noe som de subjektivt mente var rett, og ble onde. Ideologien tillater en å gjøre enkeltmennesker til salderingspost: En rydder av veien de som representerer et hinder for eller motstand mot det mål en søker å oppnå, - og en gjør det med god samvittighet. Det samme må også sies om Anders Behring Breivik og hans handlinger. Ut fra det en kan lese i manifestet hans, er han styrt av en ideologi der han mener seg å kjemper for "en hellig sak". Og ender opp med å gjøre handlinger som er ekstremt onde.

Dette peker på noe av det som er ideologienes største fare: De har det med seg at de kan ødelegge menneskets samvittighet, og gjøre blind for forskjellen mellom godt og ondt. Ideologiene opererer med en alternativ moralitet som gjør et overordnet mål så viktig at enkeltmennesket og dets lidelser blir uvesentlig: Mennesket blir et middel, ikke et mål, en bonde som kan ofres i et kynisk sjakkspill. Men den gamle kristne moralitet vet at forpliktelsen overfor nesten er noe som går foran det meste.

(I parentes bør vi her kanskje også tilføye at i tillegg til at et verdisystem er innebygd i ideologiene, representerer de som regel også et fullstendig og lukket verdensbilde og virkelighetsforståelse. Når en slik virkelighetsforståelse - som hos Behring Breivik - er koblet sammen med en konspirasjonsteori, gir det den som har en slik overbevisning opplevelsen av å være en som har gjennomskuet virkeligheten - i motsetning til alle andre, som jo er blinde. Det er i høy grad grunn til å stille

spørsmålstegn ved fagpsykologenes diagnostisering av Behring Breivik som stafferettslig utilregnelig fordi han skal være paranoid schizofren. Sykeliggjøring ødelegger ansvaret, og samtidig som den argumentasjon som er kommet ut i offentligheten i liten grad synes å forstå ideologienes rolle i menneskets sjelsliv. Det kunne ha vært nyttig å gjøre oppmerksom på Eric Hoffer's "Den sanne troende" (Fakkeltidning 1970) som nettopp tar for seg en del av ideologienes psykologi.)

Etter terrorhandlingene den 22. juli har vi videre blitt vitne til en type retorikk som har preget store deler av det offentlige rom, og som går ut på at det å representere en islam-kritikk av mer dyptgående karakter, blir ensbetydende med å være villig til å anvende vold på samme måten som Anders Behring Breivik. Med det til følge fundamentalkritikk av islam er blitt nærmest illegitimt og ses som uttrykk for samme slags ekstremisme som Behring Breivik representerer.

Til det er det å si at det er meget stor forskjell på det å vise vilje og evne til å analysere og kritisere en religion som representerer det islam faktisk gjør, og på en annen side å bruke vold for å fremme egne synspunkter. Det som virkelig er det alvorlig gale med det som skjedde 22. juli er Breiviks manglende hemninger i forhold til det å bruke vold for å hevde sine standpunkter, og den manglende forståelse for menneskeverdet som dette avslører.

Her er jo vår Bibel meget klar. Den enkelte har under ingen omstendigheter Guds tillatelse til å anvende vold for å fremme egne synspunkter. Bibelen lærer i stedet at det er øvrigheten (staten) som i det verdslige regimentet har rett til å "bære sverdet" og være "en hevner over den onde gjerning", slik Paulus uttrykker det i Romerbrevets 13. kapittel. Enkeltmennesket har ikke rett til å gjøre tilsvarende. Det vil i tilfelle hurtig komme til å lede et samfunn ut i et kaos av vold. Denne myndighet har statsmakten fra Gud, og staten skal gjennom politi og militærvesen å anvende makt for å beskytte sine innbyggere mot det vonde.

For enkeltmennesket derimot gjelder over alt det som Skriften lærer oss om forpliktelse til kjærlighet mot vår neste. Ikke minst taler Den Hellige Skrift i en rekke sammenhenger om forpliktelsen til å ta seg av den fremmede (2Mos 22,21; 3Mos 19,34; 5Mos 10,18f). Når mennesker fra fremmede kulturer kommer til landet vårt, er det derfor en kristen plikt å ta imot disse med kjærlighet og omsorg uavhengig av hvilket religiøst ståsted de måtte ha. Og skulle det være mennesker som ikke eier den kristne tro, hører det med til kjærlighetens vesen også å forkynne Evangeliet overfor de som kommer.

Så får politikere og statsmakt arbeide med spørsmålet om hvem som skal ha rett til å komme inn i landet. Men for oss som troende er det en ubetinget forpliktelse å ta imot og ta oss av den fremmede med kjærlighet. De som slik kommer til landet vårt er ofte mennesker som har en forferdelig historie i bagasjen, en historie med forfølgelse, lidelse, tortur, sult og andre forhold som vi knapt kan forestille oss. "Ta dere av den fremmede!" sier Bibelen.

Nå er det også slik at vi i den kristne dagspresse har kunnet lese ulike forsøk på å fortolke de begivenhetene som fant sted denne dagen. Og det har kanskje ikke vært så rent få røster som har hevdet at dette er Guds straffedom over dem som ble direkte rammet denne dagen. En henter frem ulike tildragelser som skal ha skjedd på Utøya og som Gud da har funnet grunn til å straffe disse ungdommene for.

Til dette er det å si at slike slutninger har vi som troende ingen rett til å trekke. Det er slik med enhver historisk begivenhet at den er tvetydig. Det vil si at ingen av oss kan vite hva som er Gud hensikt med det ene eller det annet som skjer på historiens arena. En kan ut fra ulike ståsted tolke en begivenhet på de mest forskjellige måter. For å ta et historisk eksempel: I 1870 fant det første Vatikan-konsilet sted i Roma. Det var på dette konsilet dogmet om pavens ufeilbarlighet ble vedtatt. Det var meget stor uenighet rundt dette under konsilet. Natten etter at dette dogmet var vedtatt - det var julaften - gikk det et forferdelig tordenvær over Roma, et tordenvær som det ikke hadde vært i manns minne. Da brøt motstanderne av dogmet om pavens ufeilbarlighet ut: Nå ser vi hvorledes

Gud vredes over hva som skjer i kirken. Tilhengerne sa på sin side det motsatte: Nå ser vi hvorledes mørkets makter raser forgieves!

Enhver begivenhet er tvetydig.

I vår Bibel ser vi - først og fremst i Det gamle testamentet - hvordan en rekke historiske begivenheter tolkes på bestemt vis. Når Israel f.eks. rammes av krig, ulykker eller andre nasjonale katastrofer, fortolkes disse begivenhetene av Herrens profeter. Gjennom disse taler Herren til sitt folk og opplyser folket om hva som er Guds tanker med å lede historie slik den faktisk er blitt ledet. På dette vis kan profetene på autoritativt vis - fordi de er "Guds munn" - tolke det som skjer, og si: Dette var Guds mening og Guds hensikt. Historiens gang tolkes profetisk av menn Herren har kalt til dette og gitt sin Ånd og sitt Ord. Derfor kan de i møte med det som går over folket si: "Så sier Herren ... !"

I den nye pakts tid har vi ikke slike profeter som på autoritativt vis er gitt å fortolke historiens løp. Derfor skal vi også være uhyre forsiktige med å dra den type slutninger som enkelte har gjort etter begivenhetene den 22. juli. I stedet bør vi minne om det som vår Herre Jesus sier i Lukasevangeliets 13. kapittel, som er en meget sentral tekst nettopp i denne sammenheng.

På den tiden kom det noen og fortalte ham om de galileere som Pilatus hadde drept, så blodet deres hadde blandet seg med blodet av slaktofrene som de bar fram (det var skjedd en massakre på tempelplassen). Han svarte og sa til dem: Mener dere at disse galileere var syndere framfor alle andre galileere, siden de har lidt dette? Nei, sier jeg dere! Men hvis dere ikke omvender dere, så skal dere alle omkomme på samme måte. Eller de atten som tårnet ved Siloa falt ned over og drepte – mener dere at de var skyldige fremfor alle mennesker som bor i Jerusalem? Nei, sier jeg dere! Men hvis dere ikke omvender dere, skal dere alle omkomme på samme vis.

Hva er det Jesus gjør her? Han nekter å tolke det som har skjedd - store ulykker som tydeligvis har gjort et dypt inntrykk på folket. Han avviser å tolke det dit hen at dette var Guds særlige dom over spesifikke synder som de myrdede hadde gjort seg skyldig i. I stedet bruker han det som har skjedd som anledning til å forkynne omvendelse for dem som kommer til ham. Det er tydelig at de som kommer til Jesus og beretter om det som har skjedd, har hatt noe av den samme tankegang som vi har hørt fremført offentlig hos oss og: Det må være en eller annen særlig alvorlig synd som disse har gjort, som har pådratt dem Guds vrede. Når Jesus svarer som han gjør, minner han om en fundamental sannhet i Guds ord: "Alle har syndet og står uten ære for Gud" (Rom 3,23). Alle har syndet og står uten Guds herlighet. Derfor er alle uten forskjell også henfalne til Guds dom og vrede. Vi har ikke lov til i vårt stille sinn å tenke at når noen forulykker, er det fordi han er en større synder enn jeg er. Det som ligger snublende nær en slik tankegang, er en art selvrettferdighet hvor en frikjenner seg selv og dømmer de ulykkelige som er rammet. Derfor trenger vi å ta Jesu ord her i Lukas 13 til hjertet: "Dersom dere ikke vender om, skal dere alle omkomme på samme måte!" Dermed blir det som har skjedd i stedet en alvorlig omvendelsestale til folket.

Med dette er vi kommet inn på en annen sak som er dypt alvorlig når vi ser på det som har skjedd i etterkant av 22. juli. Nettopp ordene i Lukas 13 er noe av bakgrunnen for en sterk og viktig historisk tradisjon innenfor våre lutherske kirker, nemlig at når nasjonen ble rammet av krig eller store ulykker, samlet folket seg i Guds hus for å søke Herren. Det ble tillyst Bots- og bededag for å be om nåde, for å bekjenne folkets synder, for å be om at Herren må spare oss og fri oss fra sine dommer og fra sin vrede. Ulykken ble lest som en Guds påminnelse til de som satt tilbake om å vende om og alvorlig søke Herren idet en bekjenner sine synder. Dette har vært en betydningsfull rolle kirken har spilt under slike tider i folkets liv. Noe av det tristeste av det vi har sett i etterkant av 22. juli, er at denne tonen har vært fullstendig fraværende i den kirkelige forkynnelse. Vi har fra Den norske kirkes lederskap ikke hørt noen tale om å søke Herren Jesus eller noe kall til å vende om.

Etter 22. juli samlet det norske folk seg i kirkene. En så et veldig behov også for religiøs trøst, et behov som kom til uttrykk ved lystenning i kirkene og på særlige plasser rundt om i byene. En tente

lys for de døde, sørget sammen, gråt og trøstet hverandre, alt sammen naturlige og legitime sorguttrykk - om enn for en stor del kvasireligiøst.

Men hva hadde kirkens ledelse å si i denne situasjonen? Hva var det som lød under sørge- og minnegudstjenesten i Oslo Domkirke bare to dager etter, hvor hele nasjonens ledelse - regjering, storting og kongehus, var til stede? Her var det en anledning til å avgi et vitnesbyrd ut fra Guds ord som savner sidestykke i nyere tid: Hele verden var stanset opp og var tilhørere. Men var det Guds ord som ble forkynt? Vi fikk høre et vitnesbyrd om at Gud er en trøstende terapeut med varme armer og et varmt fang som vi kan sitte og gråte på. Og at vi må hegne om hverandre, gråte sammen og støtte hverandre. Og på den måten kan vi komme igjennom sorgen. Det offentlige kirkelige vitnesbyrd kom til å legemliggjøre et fravær av bibelsk substans, der en i stedet omtolket Bibelens vitnesbyrd om hvem Gud er i humanismens bilde. Gud er blitt en god sosialdemokrat og en vennlig humanist, en psykoterapeut som tar oss på fanget for å trøste oss som nasjon.

I Dagens Næringsliv en 3 ukers tid etter dette sto det en kommentar skrevet av journalist Kjetil Wiedswang, en kommentar som kanskje bedre enn mange ord tolker hva som skjedde med Den norske kirke i dette. I overskriften på artikkelen som lyder "Gud etter terroren" kan vi lese følgende i ingressen:

"På 50-tallet avskaffet statskirken helvete. Etter 22. juli 2011 er Gud blitt en statist i kirkerommet."

Jeg leser et par avsnitt fra denne artikkelen som er meget treffende:

Dagens norske kirke er vanskelig å kjenne igjen målt mot det som svært lenge var en politisk, moralsk og konservativ institusjon, holdt i ørene av misjonsbevegelsene på Sør- og Vestlandet. Men så forsvant trusselen om helvete som straff på 50-tallet, og siden har man vært nødt til å godta både kvinnelige prester, selvbestemt abort, homofili, pornografi og rusdrikk. Særlig på 90-tallet skjøt utviklingen fart. Den særnorske bedehuskulturen tapte brått og hardt medlemmer og gaveinntektene og fikk mer en nok med å sikre egen overlevelse. Knappt noen kaller seg lenger personlig kristen. Kirken har beveget seg mot venstre både politisk og teologisk med forhenværende Oslo-biskop Gunnar Stålsett som den store overgangsfiguren. Ombyggingen er i full gang. Det jobbes med gudstjenestelige reformer, salmetekster og kirkelig selvstyre i en folkekirke som stadig finansieres av staten. Vi ser en kirke som vil bli enda mer inkluderende og tilbyr sine mange tradisjonsbærende lokaler for kultur, spiritualitet og opplevelser, mens formalismen rundt høymessen tones ned. Slik vil medlemmene ha det, og de siste ukene har altså vist at dette kan fungere utmerket som ramme for store nasjonale følelser. På ett vis er det som med kongehuset. Få tror egentlig at de kongelige har arvelige egenskaper til å lede. Pragmatisk sett fungerer det utmerket, men noen reagerer. Prestenes bekjennelser og velsignelser er jo klare nok. Gud ofret sin Sønn for at enhver den som tror på ham ikke skal fortapes, men ha evig liv. Vi tilbys stadig frelse, men det sies svært lite om hva vi skal frelses fra. For mange teologer er det en intellektuelle utfordring, men de har tross alt et par tusen års trening i å tilpasse dogmatikken etter tidsånden. For statskirkemedlemmer flest er dette trolig uviktig. Etter 22. juli tok kirken rollen som administrator av den offentlige sorg og betalte villig prisen ved å være nær ideologisk selvutslettende (teologisk selvutslettende, kunne vi oversette). Dette er kanskje oppskrift for suksess. For humanetikerne, de nasjonale og besøkende på kongress i Oslo, er problemet større enn at kirken har stjålet en sang (nemlig sangen "Til ungdommen" av Nordahl Grieg). Kirken er i ferd med å rappe hele forretningsideen til Human-Etisk Forbund. (DN 13. aug. 2011)

Gud er blitt en ufarlig humanist, og Den norske kirke, med sine bortviskende terskler, er blitt en kirke i dette bildet.

Det har vært påfallende hvordan vitnesbyrdet om Kristus har vært borte. Forkynnelsen av det kristne håp har også vært fraværende. Og likeledes kallet til å vende seg til han som er synderes frelser. En ser en kirken ta form i det billedet som en kjent amerikansk teolog (Reinhold Niebuhr, 1892-1971)

tegnet ut allerede så tidlig som på 1930-tallet. Han beskriver det moderne menneskets religion som følger: "En gud uten vrede lar mennesker uten synd ved hjelp av en Kristus uten kors komme inn i en evighet uten dom." Det er en tilpasningens religion, der all bibelsk substans er fjernet med tanke på å kunne imøtekomme allmenreligiøsiteten.

I møte med dette blir det nødvendig å spørre seg hva som egentlig har skjedd både i kirke og folk. 22.-juli-forkynnelsen har på mange måter avdekket at det har foregått et tids- og religionsskifte hos oss som nasjon og kultur. Vi kan kanskje best karakterisere dette ved hjelp av noen ord fra Jeremias' klagesang: "Hvorfor klager et menneske? Enhver klage over sin egen synd" (Klag 3:39). Saken er den at det som er det moderne menneskets fremste problem, ikke er at jeg *er* ond, men at jeg *har* det vondt. Jeg rammes av det onde. All den tid problemer ikke er at jeg er skyldig, ikke er en synder, trenger jeg heller ikke en Gud som tilgir og frelser, men en Gud som *trøster*. En Gud som kan ta seg av meg når jeg har problemer, og vil hjelpe meg med det. Det er nettopp denne nye gud, "hjelp-oss-guden", kirken nå serverer folket. Allerede for tjue år siden sa nåværende biskop i Agder, daværende rektor på praktikum ved Menighetsfakultetet, Olav Skjevesland, følgende om hva som hadde skjedd med prestatjenesten i Den norske kirke i og med at et så stort antall kvinnelige prester etter hvert hadde fått rom: "Hyrde- og læreembetet er erstattet av trøste- og bæreembetet." Det er på mange måter nettopp dette som er blitt kirkens fremtredelsesform: En trøste- og bærekirke som på moderlig vis søker å ta seg av barna som lider. Men som verken har lov eller evangelium å forkynne lenger, og derfor har forandret sin identitet på avgjørende vis.

Her dreier det seg om det som er mest fundamentalt av alt i følge evangelisk-luthersk tro: En rett forkynnelse av lov og evangelium er forutsetningen for rettfærdiggjørelsen av tro. Og artikkelen om rettfærdiggjørelsen er "den artikkel kirken står og faller med". Når en derfor har tilpasset kirkens budskap for å kunne imøtekomme det moderne menneskes behov, - riktig nok i den velmente hensikt å få vekk "de høye terskler" i kirken -, har dette ført til ødeleggelse av det mest sentrale og dyrebare i kirkens tro.

Når kirken på denne måten er omskapt like til grunnen av sitt vesen, har dette mange årsaker. En hovedsak som det kan være viktig å peke på i denne sammenheng, er den rolle statsmakten har (d.e. Arbeiderpartiet) har spilt i den læremessige utvikling innen DnK etter krigen. I Det gamle testamentet finner vi beretninger som typisk kan belyse det som senere skjer i den kristne kirkes historie. La meg her ganske kort minne om det vi hører omtalt i 1. Kongebok kap. 12: Bakgrunnen er den at etter at kong Salomo døde (ca. 920 f.Kr.), ble Israels rike delt i to, i det vi kaller Nordriket og Sydriket. I Sydriket (som har Jerusalem som hovedstad) blir Salomos sønn Rehabeam konge, mens i nord (med Samaria som hovedstad) blir Jeroboam konge. Selv om riket er delt i to, er folket i Loven forpliktet til tre ganger i året å reise opp til Jerusalem for å tilbe Herren. Jeroboam er frykter at dette kan utgjøre en politisk trussel for ham. Hvis folket fortsetter å reise opp til Jerusalem (som jo ligger i Sydriket, og ikke i hans eget), vil folket religiøst sett ha sin lojalitet overfor Davids hus, Jerusalem og tempelet der, og ikke mot ham. Følgelig gjør han et grep som kan sikre at folket også religiøst knytter sin lojalitet til ham og hans rike: Han reiser et tempel i Betel (nær sydgrensen i riket), og et lignende tempel i Dan (helt i nord), setter opp gullkalver i sin helligdom. Og budskapet til folket lyder: Dere behøver ikke lenger å reise den lange og tunge veien opp til Jerusalem. Dere kan bli her. Her har vi *vårt* tempel, og dette er mye enklere. Jeroboam innsetter også prester etter sitt eget hode og innretter høytider etter sitt eget hode.

Poenget med dette er at kongemakten søker å kontrollere folkets religiøsitet. For kan en kontrollere folkets religiøsitet, kontrollerer en folket også. Dette er noe som går igjen gjennom hele historien. De mektige har alltid søkt på ulike måter å ha kontroll med folkets religiøse liv for å sikre seg folkets lojalitet: Religionen brukes som instrument for politisk kontroll. I den kristne kirkes historie kommer dette eksempelvis tydelig til uttrykk etter keiser Konstantin på 300-tallet (som stanset kristenforfølgelsene) og deretter keiser Teodosius som gjorde kristendommen til statsreligion (380 e.Kr.). Dette førte til at en fikk den enhet mellom kirke og statsmakten som har vært kjennetegnende for den europeiske kultur siden, og som samtidig har muliggjort utstrakt statlig innblanding i kirkelige

anliggender. Middelalderens historie bestod i stor utstrekning av kampen mellom keiser og pave: Hvem skal ha øverste myndighet i samfunnet, kirke eller statsmakt? Etter reformasjonen ser vi at kongemakten ønsker å benytte enheten med kirken slik at den kontrollerer kirken og folkets religionsutøvelse. Når Luther - for å verne den evangeliske tro - inngår kompaniskap med fyrstemakten, resulterer det i de lutherske statskirker, hvor enheten mellom stat og kirke er meget sterkere enn hva som var tilfelle i katolsk middelalder. Det at kongemakten ønsker å kontrollere kirken og det religiøse liv, har en egen betegnelse i teologien: Det kalles *cæsaropapisme*, keiseren er pave. I de nordiske land, særlig i Danmark-Norge, fikk vi øvrighetskirken der presten ikke bare var forkynner av Guds ord, men også kongelig embetsmann med verdslig makt. Ofte benyttet prestene denne sin verdslige makt på en måte som ikke var av det gode. Dette kom for eksempel i pietismens periode til uttrykk på den måte ved at etter 1745 hadde alle innbyggere i Danmark/Norge plikt til å gå til kirke. Dersom de ikke gjorde dette, ble ilagt bøter (dvs. verdslig straff), ja, en kunne sågar ilegges fengselsstraff. Et annet uttrykk for sammenblanding av verdslig og kirkelig makt, finner vi i konfirmasjonsordningen. Konfirmasjonen ble obligatorisk i Danmark-Norge i 1736. Pensum var Pontoppidans katekisme, som skulle læres utenat. Dersom en ungdom hadde vansker for å lære denne ord for ord, så ville han/hun ikke bli konfirmert. Og ble de ikke konfirmert, hadde de heller ikke rett til å gifte seg. Statsmakten går dermed inn og kontrollerer menneskers liv og tro på en måte som statsmakten ikke har rett til etter Guds ord.

Denne statsmaktens kontroll over kirken er grunnlovsfestet hos oss, trass i at vi i dag har en øvrighet som ikke lenger er kristen øvrighet. Storting og regjering er sekulært. Likevel har kongen i statsråd hatt myndighet til å utnevne den kirkelige ledelse. I etterkrigstiden, og særlig fra 70-tallet og frem til i dag, har ikke minst Arbeiderpartiet benytter seg av denne mulighet for innflytelse på kirkens religiøse liv som utnevningmyndigheten gir. Det er ikke tilfeldig at de siste 20 - 30 årene har det blitt utnevnt biskoper som alle drar i en bestemt retning: Inntil vi nå er kommet dit hen at Den norske kirke er omdannet i sosialdemokratiets bilde, og blitt en del av det sosialdemokratiske samfunns velferdsordninger. Kirken er blitt en terapeutisk institusjon, noe som meget tydelig har kommet for dagen etter 22. juli. Denne statsstyrte tilpasning av kirken er det som ligger til grunn for at hele landets maktelite friksjonsløst kan benytte kirken som instrument i den nasjonale sorgprosess. Og vi har ikke hørt et pip fra kirkens talerstoler som setter spørsmålstegn ved premissene for dette eller for å la seg bruke på slike betingelser.

Til sist vil jeg nevne en avisartikkel i Bergens Tidende som ble skrevet av Bjørgvin biskop noen uker etter 22. juli. Artikkelen hadde overskriften "Ingen er så trygg i fare...?" Biskopen skriver der at etter 22. juli finner han det meget vanskelig å synge denne salmen av Lina Sandell. For saken var jo den at alle ungdommene på Utøya "var Guds barn"; men de var jo slett ikke trygge i fare! Følgelig er det som forkynnes for oss i denne sangen noe som kanskje ikke er sant.

Dette får altså en biskop i den norske kirke seg til å skrive, en biskop som visstnok skal være en av de konservative i bispekollegiet. For det første skal vi være klar over at når biskop Nordhaug i Bergen skriver at alle på Utøya var Guds barn, gjør han det ut fra den tenkning som knytter begrepet "Guds barn" til skapelsen. Fordi alle er skapt av Gud, er alle Guds barn. Et slikt grep er i strid med Bibelens vitnesbyrd. For i Den Hellige Skrift brukes uttrykket "Guds barn" om de som hører Jesus til ved troen. Begrepet er knyttet til andre og ikke til første trosartikkel.

For det andre er en slik måte å skrive på uttrykk for herlighetsteologi. Hvis det nemlig er slik at den som synger "Ingen er så trygg i fare" bare er trygg hvis han ikke rammes av ulykke, sykdom eller død, da er det underforstått at den som rammes av slike ting ikke lenger står under Guds omsorg eller vern. Hele tankegangen i sangen "Ingen er så trygg i fare" er tvert om at jeg er i Herrens hender *i hva som enn meg skjer*. Hører jeg Jesus til, sørger Herren for meg og tar seg av meg, enten det nå er til liv eller død. Jeg skal få hvile i at jeg er like trygg også den dagen døden kommer. Også da er jeg i Herrens hånd, - enten nå døden melder seg i form av sykdom eller ulykke. "*Hva han tar og hva han giver, samme Fader han forbliver*", lyder det i siste verset i denne sangen. Og nettopp dette er poenget. For så lenge vi er her i verden, er ingen kristen lovet å slippe unna nød og trengsel, ulykke,

sykdom eller død. Dette er en del av menneskets kår her i verden. Vi har ingen guddommelig garanti for å bli spart for slikt. Men en kristen er ikke trygg bare så lenge han ikke rammes av nød og død. Tvert om: Jeg er trygg i Herrens hender, også i den største ulykke, ja, like inn i døden, - *så sant jeg hører Jesus til*. Derfor kan en kristen synge "Ingen er så trygg i fare" til og med når han henrettes for troens skyld. Det å være et Guds barn er å vite at når jeg hører Jesus til, "tjener alle ting til gode" for meg (Rom 8,28). Som Guds barn deler jeg kår med Jesus. Å dele kår med Jesus innebærer både lidelse i denne verden og herlighet i det som ligger foran: "Men er vi barn, da er vi også arvinger. Vi er Guds arvinger og Kristi medarvinger, så sant vi lider med ham, for at vi også skal herliggjøres med ham" (Rom 8,17). Slik er det fordi Skriften også sier: "Er Gud for oss, hvem kan da være imot oss?" (Rom 8,31). Det eneste som virkelig er farlig for et menneske, det er å komme bort fra Jesus, å forkaste evangeliet om. Da sier Skriften: "Den som tror på Sønnen, har evig liv. Men den som ikke vil tro på Sønnen, *skal ikke se livet, men Guds vrede blir over ham*" (Joh 3,36). Da kan ordene i Rom 8,31 med full rett snus på hodet: "Er Gud mot oss, hvem kan da være for oss?" Da er et menneske ikke trygt noe sted, selv om det rent subjektivt føler seg trygt.

Men for Guds små barn gjelder det under alle forhold: "Jeg er i Herrens hender i alt som med meg skjer." Om jeg dør i morgen, så får så skje. For mine dager ligger ikke i min hånd. De ligger i Guds hånd. Mine tider er i hans hånd som er herre over liv og død, og han har tellet mine dager (Salme 31,16; 139,16). Da er det for min del en sak som er mer om å gjøre enn alt annet: Å få bli bevart hos ham som er herre over liv og død, og som ga seg selv for min skyld. Da kan jeg frimodig synge "Ingen er så trygg i fare" under alle forhold.

Ære være Faderen og Sønnen og Den Hellige Ånd som var, er og være skal en sann Gud, høylovet i evighet. Amen.